

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

ISSN 0013-8827. Officiële afkorting (World List): Ent. Ber., Amst.

Deel 44

1 december 1984

No. 12

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam — Nederland

H. P. J. J. CUPPEN, *Helophorus griseus* Herbst nieuw voor Nederland (Coleoptera: Hydrophilidae): 177; J. HUIJBREGTS, *Cercyon goliathus*, a new species from New Guinea (Coleoptera: Hydrophilidae): 179; OLOF BISTRÖM, *Hyphydrus cuppeni* n. sp., with taxonomic notes on the genus in Africa (Coleoptera: Dytiscidae): 182; JEAN BELLE: *Progomphus maculatus*, a new species from Venezuela (Odonata: Gomphidae): 185; W. NIJVELDT, The host plant range of *Janetiella siskiyoi* (Felt, 1917) (Diptera: Cecidomyiidae): 187; KORTE MEDEDELINGEN: B. J. LEMPKE. *Apamea illyria*: 187; S. de BOER, *Nudaria mundana*: 188; LITERATUUR: 181, 184, 188; PERSONALIA: 188.

Helophorus griseus Herbst nieuw voor Nederland (Coleoptera: Hydrophilidae)

door

H. P. J. J. CUPPEN

ABSTRACT. — *Helophorus griseus* Herbst new for the Netherlands (Coleoptera: Hydrophilidae). In this paper a description is given of a locality of *H. griseus* which was recently struck from the Dutch list, als previous records of this species appeared to be based on misidentifications.

Inleiding

De Groot (1974) heeft recent een zeer groot deel van het in musea en enkele privécollecties aanwezige Nederlandse materiaal van het kevergeslacht *Helophorus* bewerkt. Als voorlopig resultaat van dit onderzoek publiceerde hij verspreidingskaarten van de Nederlandse soorten (De Groot, 1981). Nadien vond Burmeister (1982) *Helophorus alternans* Gené in Nederland, terwijl Angus (1982) aantoonde, dat *H. aquaticus* (Linnaeus) twee soorten omvat, *H. aequalis* Thomson en *H. aquaticus* (Linnaeus) sensu stricto. De aanwezigheid van de laatste soort is vooralsnog niet uit Nederland bekend (zie Van Nieukerken, 1982). De vermelding van *H. griseus* voor Nederland in Brakman (1966) berust blijkens het onderzoek van De Groot (1974) op exemplaren uit de collectie Everts behorend tot de soort *H. minutus* Fabricius (62 ex.) en het *H. flavipes* Fabricius-complex (2 ex.). De Groot concludeerde op grond hiervan dat *H. griseus* niet in Nederland voorkomt. Het verspreidingsgebied van de soort omvat echter geheel Europa, uitgezonderd IJsland en het noorden van Noorwegen, Zweden en Finland (Hansen, 1983). Het voorkomen in Nederland, dat binnen dit verspreidingsgebied valt, was daarom te verwachten. Dit werd bevestigd door een vondst van een mannetje van *H. griseus* in 1979 in de omgeving van Voorst.

Determinatie. — Binnen het geslacht *Helophorus* behoort *H. griseus* tot de moeilijkst te determineren soorten. Van *H. minutus* verschilt de soort uitwendig vooral wat de vorm van het halsschild betreft. Bij *H. griseus* verloopt de zijrand bijna rechtlijnig naar de basis, terwijl deze

MUS. COMP. Zool.
LIBRARY
MAR 1 1985
HARVARD
UNIVERSITY

bij *H. minutus* meer afgerond verloopt. Bij mannetjes bieden bovendien de genitalia betrouwbare determinatiekenmerken (zie Angus, 1969, 1978 en Hansen, 1983). Wijfjes zijn zonder vergelijkingsmateriaal vaak niet bevredigend te determineren. Angus (1978) beveelt in dergelijke gevallen aan de dieren in een doos met ondiep water, zand en zachte algen in leven te houden totdat ze eicocons afzetten. De zijden mast van de cocon is bij *H. minutus* veel langer en smaller dan bij *H. griseus* (zie Angus, 1973 en 1978).

Beschrijving van de vindplaats. — Het eerder vermelde exemplaar werd op 9.X.1979 gevangen in een smalle sloot in een moerassige kleiafgraving ten oosten van Voorst. Naast neerslag ontvangt de afgraving ook kwelwater. De vindplaats is inmiddels verloren gegaan, omdat hij is dichtgestort met puin. De flora in de sloot bestond uit Tenger fonteinkruid, Kikkerbeet, Fijne waterranonkel, Waterviolier, Gewone waterweegbree, Gewone waterbies en het kranswier *Chara vulgaris* Linnaeus.

In macrofaunistisch opzicht was de diversiteit groot. In totaal werden 72 taxa gevonden. De soortencombinatie duidde op water van goede kwaliteit. Tot de meer interessante soorten behoren de waterkevers *Copelatus haemorrhoidalis* (Fabricius), *Hydroporus dorsalis* (Fabricius), *Porhydrus lineatus* (Fabricius), *Anacaena bipustulata* (Marsham), *Limnebius crinifer* Rey en *Hydrochus carinatus* Germar, de wants *Plea minutissima* Leach en de mug *Dixella autumnalis* Meigen.

Dankwoord. — Mijn speciale dank gaat uit naar dr. R. B. Angus, die zo vriendelijk was de determinatie van *H. griseus* te controleren. Verder wil ik dr. G. van der Velde en drs. J. van Tol bedanken voor hun kritische opmerkingen.

LITERATUUR

- Angus, R. B., 1969. Revisional notes on Helophorus F. (Col. Hydrophilidae). 1. General introduction and some species resembling *H. minutus* F. — *Entomologist's mon. Mag.* 10: 1-24.
- , 1973. The habitats, life histories and immature stages of Helophorus F. (Coleoptera: Hydrophilidae). — *Trans. R. ent. Soc. Lond.* 125(1): 1-26.
- , 1978. The British species of Helophorus F. — *The Balfour-Browne Club Newsletter* 11: 2-15.
- , 1982. Separation of two species standing as *Helophorus aquaticus* (L.) (Coleoptera, Hydrophilidae) by banded chromosome analysis. — *Syst. Ent.* 7: 265-281.
- Brakman, P. J., 1966. Lijst van Coleoptera uit Nederland en het omliggende gebied. — *Mon. ned. ent. Vereen.* 2: 1-219.
- Burmeister, E. G., 1982. Ein Beitrag zur aquatischen Käferfauna von Walcheren, Niederlande (Insecta, Coleoptera) unter besonderer Berücksichtigung von halophilen und halobionten Arten. — *Zool. Bijdr.* 28: 85-99.
- Groot, J. M. B. de, 1974. *De Nederlandse soorten van het genus Helophorus F. (Coleoptera, Hydrophilidae)*: 1-68, Doctoraalverslag, Leiden.
- , 1981. The distribution of Helophorus species in The Netherlands (Coleoptera: Hydrophilidae). — *Nieuwsbrief European Invertebrate Survey-Nederland* 10: 59-66.
- Hansen, M., 1983. De danske arter af slægten Helophorus Fabricius, 1775 (Coleoptera, Hydrophilidae). — *Ent. Meddr* 50: 55-76.
- Nieukerken, E. J. van, 1982. Handleiding voor het project waterkevers (Coleoptera). — *Instructies voor medewerkers E. I. S.-Nederland* 6: 1-28.

Anijsstraat 31, 7322 PN Apeldoorn.